

يىل : ۱ صاي ۷

يىللىقى

عثمانلى مملەكتى ايچىن ۱۲ غروش
روسىيە و عجمستان ايچىن ۲ روبلە
باشقا مملەكتلر ايچىن ۵ فرانك

صايىسى ۱۰ پارا

تۈرك سوزى

خانە دوغرو كىتەك ، خلىق ايچون چالیشمق . . .

هفتده بر « تۈرك يوردى » طرفندە يېتقاريلير

مدىرى جلال سامر

اداره خانه

استانبولده نور عثمانیه
جاده سنده ۴۰ نومرولى
« تۈرك يوردى »

پنجشنبه ۲۲ مایس ۱۳۳۰

بو صایمده كى بازىلار :

تورکجه به کیملر عثمانلیجه دیر ؟ عمر سيف الدين * تربيه ایشلری : خيبر قلعه نرينك بطال غازيلرك تربیوی خدمتلىرى ،
کاظم نامى * شعر : قوشما . تارخان * أصناف ايچىن ترقى يوللىرى (۲) : چيفتجى لونجاليلى ، قائق * تۈرك غزته لرندىن : راقى وودقا
- راعى ؟ (ترجمان) * مى حکايه تۈرك چوچوغى . عمر سيف الدين .

انسانلرده بولونماسی قابل اولمایان بر قوته، بویوک بر معنویت صاحب اولدیغنده شبه یوقدی. و بوقوت و معنوی اونک پیغمبریمزه داماد و عمجه سنک اوغلی اولماسنده بولدیغ قادار اسلاملغده ایماننده بولیوردم.

آنامک یاردیمیه چوجوقلمغه بویه افسانوی دها بر قاچ کتاب اوقودم. بوتون بونلر بنده غایت دویغولو بر عصیت او یاندیریوردی. جامعلرده گوزل سسلی حافظلر دیکلرکن آغلاردم، کنیم قرآن اوقورکن آغلاردم. مولودلرده بوسوتون جوشاردم. نمازی قیلارکن یوره کم قاپاریر، قاپاریر؛ کنیدی دنیانک اوستنده دها روحانی برعالمه یوکسلمش بولوردم. شیمدی دوشونیوردم اووقت نه قادار طاتلی، بونکله برابر نه قادار سوکولوب آتیلماز، اؤ افاق شبه لکلرندن عاری بر ایمان صاحبی اولدیغی آکلیوردم.

بن مکتبده درس اولارک یانگیز بر سنه علم حال اوقویا بیلیم ایدم؛ فقط یک باصمه قالیب اؤزلتکلری ایچون آز زمانده اونوتدم. نه دن صوگرا، یگریمی یگریمی بش یاشلارنده قوجه بر دلیقانی ایکن علم حاللی اوگره نمک مراقه دوشدم.

زمان قلبه نه شبهلر قویدی، نه قادار صارصینتیلره اوغرامد. فقط وجدانک درین، اؤدرین برکوشه سنده اویوقلار گپی دوران بر ایشیق اوصارصینتیلرده، شویله بر پارلیور، صانکه «بن بورادیم، هنوز سونمدم.» دییوردی. و او ایشیق سونمده دی، عرفانجه سرمایه آردنجه شعله سی ده آردی، بویودی. یالانچی و صرائی بر گوستریشه اونی سونمش گورمک ایسته مدم.

شیمدی کندی کنیمه صوریورم؛ ناصل بر قوت او ایمانی بن قلبه میخلامشدی؛ بن بر جوق فضیلتلری بی - اگر وارسه - ایمانده کی قوته مدیونم. بنده بو ایمانی او یاندران عامللر آراسنده «خبر قلعه لری» نی، «بطال غازی» لری خوشنود بر تبسمله قارشیلیورم. ایلک آئی بی کوتوی آکلامغه باشلادیغ زمانده اوقودیغ بو حکایه لر،

او غریب شیوه سی، او بیس باصمه سیله برابر بنم نه قادار خوشمه گیتمشدی؛ یان اونلری تمیز بیاض کاغدلر اوزرینه گوزل حرفلره باصیلیمش یالیزی بر جلد حالنده اوقومش اولسه ایدم؛ او وقت اونلر بنم ایچون بر مجهر دن دها دگرلی اولاجقدی؛ چکمه جمک بر برینی طوناجق، بلکه شیمدی به قادار صاقلانوب قالا جقدی.

بوگون سز چوجوقلر یگزه بونلری اوقوتیور، اوقوتق ایسته میورسکنز؛ اونلری یک صاچه صاپان بولیورسکنز. یاورو گیزک بویه اینانیلمایه جق بر طاقم عجم دوزمه سی یالانلر اوگره نمه سنه بر تورلو راضی اولیورسکنز. حق گز واری؛ او افسانه لرک ضرری نه در؛ ایلریده بویودیگی، محاکمه سی قوتلیدیگی وقت، او بونلرک افسانه اولدیغی آکلامازمی؛ وار سین او وقتنه قادار بعضی افسانه لره اینانیور سین. چوجوق ماصالدن، افسانه دن حظ ایدر؛ بونلر سایه منده اونده تربیوی بر تاثیر حصوله گتیرمکه چالیشک.

ماصاللرک، افسانه لرک اخلاق و ملی تربیه به یک بویوک فائده لری اولدیغی تربیه علمیه اوغراشانلر سولیورلر. بو ذاتلر اؤتسه بونی اولو اورته ادعا ایتیمورلر؛ اوزون زماندن بری بونی دنه مشلر، تاثیر لری آرامشلرده بونتیجه به وار مشلر. اگر بز کندی کنیدی آییجه یوقلار سه ق، طاتلی طاتلی دیکله دیکمز بر جوق حکایه لر دن بعضیلرینک اخلاقزه تاثیر ایتدیگی آکلامقده گچیگمه ز؛ و بو کشفدن عادتاً نمون اولورز.

خلقه آییجه بر باقیگیز، اونک بویوک جهلیله برابر ایماننده نه کسکین بر آتش واردر. او سزک گپی علم حاللر، فقهلر، بیلیم نلر اوقومیور؛ فقط سزدن جوق، یک جوق زیاده ایمانلیدر. سز، حرب زماننده اندیشه لر ایچنده یاشارکن او، اوگنی آردینی دوشونمده کنیدی آتسه آتیور. گچن بالقان حربنده ائنده کی توفکی قوللانماسنی بیه بیلیمه بن نه قادار محمد جک محضا شهادت قایغوسیه دوشمانه هجوم ایتدی. اما «نه اولدی؟» دیه جکسکنز. بنجه اویله بر شی تحقیق ایتدی که بو خلقتک

اوغراشا جقلر، قوتلری و آلتلری برلشدیره رک باشقا مملکتلرده قیمتی نتیجه لر تولید ایدن: تقاعد، معاونت، قارشیلقلی اعتبار صاندیق لری، درس لر، کتبخانه لر، استهلاک جمعیتلری، معلومات و بوش قالان عمله لر ایچین برلشدیرمه، حساب، اجر تیلر حقنده تدقیقلر یا یق ایچین اجورات دائرة لری... الخ گپی فائده لی مؤسسه لری وجوده گتیرمکه موفق اولاجقلر در...

فی الحقیقه بوقانون چالیشق و ایلریله مک ایسته یه نلرک اوگنه آچیلان چاقیل و دیکه نلرله دولو یولی دها امین دها امیدلی بر حاله گتیریور، اؤ زیاده اهل ایدلش متواضع و قاعتکار بر خلقتک یارینکی حیاتندن طاشان بر ایشیق حسنی ویریوردی. والده ک روسسو بویکی سغیلرنده اؤ جوق ایشلرینه یارایاجق بر یکی وصف دها قازانیدردی. چیفتچی لونجالی بری عمومک منفعتنه خدمت ایدن مؤسسه لر میانه ادخال ایتدیردی بوکا یک زیاده لایقیدیلر. چونکه اونلر باشقاری گپی نه یارادیلشک وجوده کتیردیکی نقصانلری نه تار یخک بیریکدیردیکی اساسلری اخلاک ایتک ایسته یورلردی. اونلر جمعیتک بوتون انقلابلرینه یابانچی قالمش، هر زمان اونوتولمش، حقیر گورولمش بر کتله بی او یاندر مق اونلرک بلکه تایلک چیفتچی به قادار دایانان کوره نه کلری یرینه احتیاج و زمانک ایجاب ایتدیردیکی اساسلری وضع ایتک آرزو ایدیورلردی.

چیفتچیلرک سویه سی بوتایدن استفاده ایتک ایچین یک آزایدی. فقط احوالک لونجالره تحمیل ایتدیکی بعض شیلر شهرت و موفقیتلرینه حیرت ویره جک قادار یارادی. بونلردن اؤ مهمی: طوبراغی قوتله ندیره جک شیلرک مشترکاً صاتین آلیماسی ایدی. اوزمان بر چیفتچی ایچین بونک قادار زحمتلی و الدانیشلی بر شی یوقدی. اکثر یا کیمیوی کوبره دیبه کنیدیسه ترکیبی بوزوق شیلر صاتیورلر، هم بارادن هم سنه دن اولویوردی. لونجا بر کیمیا خانه آجیدی. آلیناجق شیلری ابتدا اوراده تحلیل ایتدیریور، صوگرا کویولور نامه طوپدن صاتین آلیوردی. آئی کوبره بولامادیغی زمان بالذات کنیدیسی استحصال

معناً اوله مش، ینه اؤسکی شوکتیه یاشامق ایچون آز زمانده کافی قوت قازانه جق قادار زنده بولولمش اولدیغیدر. بونی سز آز بر شیعی گوریورسکنز؛ حالبوکه بن اونی ملتکک حیاته اؤ بویوک شاهد گوریورم.

ایشته خلقدنه بوقوی ایمانی، یک ابتدائی بر دینی تربیه طوتیور. او افسانه لر خلق آراسنده نه قادار منتشر در. اوقومه یازمه بیلیمه نلر ایچنده بیه اونلری امانلردن دیکله بوب حفظ ایتشلر واردر. نفر جکلر ایچنده پیغمبریمز اقدیمزک بیه اسمنی بیلیمه نلر وار که دین اوغرینه شهید اولمی اؤ بویوک بر ناثلیت بیلیر.

مسأله بی داللاندر بوب بوداقلاندر مقسزین ادعا ایدیورم که «خبر قلعه لری»، «بطال غازیلر» بزم دینی تربیه مزده بویوک و مؤثر عاملدرلر. اویله ایسه بونلری دها آئی و دها متأخر بر قالیبه صوقالم.

ناظم نامی
أصناف ایچین ترقی یولاری:

۲

چیفتچی لونجالی

بوندن اوتوز سنه اول فرانسه ده چیفتچی لونجالی یگی فیلزیر پیداسنه چالیشیرکن داخله ناظری بولونان «والده ک روسسو» والیرله بر تعمیم گونده رمش، اوصیاده چیقان لونجالی قانونی حقنده حکومتک دوشونجه لرینی آکلامشدی. دییوردی که:

«حکومتک اؤ بویوک املی سی اربابی آراسنده برله شمک فکرینک، اشتراک قناعتک دوغانی و یایلماسیدر. واضع قانون ده آرا لرنده کی مناسبتلره نظر آ تشکل ایده جک صنعت لونجالرینک بیه جمعیتک انتظامی تهید ایده جک بر حرب ده گیل، مادی، معنوی بر ترقی واسطه سی اولدیغی آکلا دی. یک فائده لی اولان سغیلرینی اؤ تاثیرلی بر قدرت درجه سنه یوکسه لیمک ایچین اونلره برر معنوی شخصیت ویردی. بشاء علیه بوندن صوگرا اونلر بر طرفدن بویکی صفتلری دیکر طرفدن هیچ باغلامق ایسته نمه بن سربست مساعیلری سایه منده استقبالدن آمین

ایتدی . بو صورتله کویولر هم اوجوز هم آمین کوبره لر
وسائر طوپراغی قوتله ندره جک شیلر بولاییلورلردی .
لونجایک هیچ بر منفعتسز ، غرضسز کندی اییلکری
ایچین صرف ایتدیکی املکر ، ابتدا اولرک اعتدایی ،
قایلری قازاندردی . صوگر اچیتجیلرده برله شمه نک
فائده لرینه عائد بر ایمان یاراتدی .

نتیجه ده لونجا چیتجیلری اصلاحات تصویرینه کوره
عمومی بر انتظام تأسیس ایده بیله جک ، بونک ایچین هر تشبئی
منویته قبوله حاضر بر حاله کتیرمشدی . اولری خصوصی
منفعتلریله عمومه باغلادی .

بوصورتله ایلك تشکل ایدن لونجا بر تعاون شرکئی
شکلنی آلدی ؛ مشترکا کوبره صاتین آلق بونک اوزمانکی
تطبیقات ساحه سنی تشکیل ایدیوردی . بونده کورولن
فائده لر ، خلقک ذهنده تولید ایتدیکی توجه بوتعاونی
چیتجیلکک باشقا صفحه لرینه ده نقل ایتدی . فقط
لونجایک اصل مقصدی قیر خلقکک یاشایشلری اصلاح
ایدوب یوکسه لته جک احتیاط ، شرکت ، تدریس ... الخ
ایشلرینک تنظیم و تأسیسی ایدی . طبیعتله پروغراملری
کنیشله تمکه ، فعلی واسطه لرینی اکیال و چیتجی حیاتنک
دورلو دورلو احتیاجلرینه کوره متنوع صفحه لر وجوده
کتیرمکه مجبور اولدیلر . اوزمانکی محیط ، قانون و هرشی
بوتشیلرینی قوتله ندریورد ، کنیدلرینه جسامت ویریوردی .
پک آز صوگر اچیتجیلرک آلدقلى شیلرده بسیط بر
متوسطلق یاپان لونجایکک ، اولرک مادی ، معنوی یاشایشلری
اصلاح ایچین اوغراشان اقدارلی و اساسلی بر مؤسسه
صیراسنه گلدیکی گورولدی . بوصورتله لونجایکک تعاوندن ،
قارشیاقلی یاردیمدن باشلایان مساعیسی جمعیتده بوتون قالقلره
قارشى مبارزه ایدن ، سکون و سعادتق تأمین ایچین اوغراشان ،
اتحاد و مشارکته دوغرو قوشان بر مؤسسه یه منتهی اولدی .
اون یدى سنه اول «موزه صوسپال» ه لونجایکک عائد بعضی
اقتصادی نتیجه لر عرض اولونورکن زراعت ناظری و موزه نک
رئیسى صفتیه حکومتی تمثیل ایدن موسیو مه لین شو
سوزلری سویله مشدی :

«شیمدی یه قاداربونک کچی غرب و تدقیقه لایق بر
موضوع قارشیسنده هیچ بریمزک قالمادیغی ظن ایدیورم .
چیتجیلک اوزون زمانلردن بری گورنه گنه و کوهلشمش
عقیده لرینه گومولش ، بوگونکی عالمک برر حیات
قیویلجیمی صاییلان هر نوع تشبیلرندن محروم قالش
صایلمشدی . اولر بونی هر کسدن اول دوشوندی ،
هر اجتماعی ایشک یکانه و تحقیق حل چاره سی اولان
یاردیم و مشارکت اساسی هر کسدن اول تطبیق ایتدیلر .
اکینجیلکک هر نقطه سنه یاواش یاواش یاییلان بو
عظیم حرکت ایلك دفعه کنیدلریله باشلادی . آلبت سزده
بونلری ، بسیط بر اشتراک فکرندن ، هر تصور و هر
ترقیه اوایان لونجا شکلرندن تولد ایتمش بوصایسز نوعلری ،
بو فعلی فیضی ایشیتدکن صوگر انیم گبی حیرت ایتک
مجبوریتده قالدیگیز . بونلری کوبره و توخوم صاتین آلقه
باشلایان بر ایزدن بوگونکی انکشاف و موفقیته گوتورهن
یول نه در ؟»

فی الحقیقه موسیو مه لینى حیرت ایچنده براقان بو عظیم
حرکت ناصیل وجوده کلدی ؟ بو بیتمز تنوع و فیضی
وجوده کتیرهن مشارکت و تعاون ناصل اولدی ؟

بو سؤالره جواب ویرمهدن اول چیتجی لونجایکری
طابق تدقیق ایتک لازمدر .

بو عظیم جریانى اداره ایدن لونجایکری ایکی شکل عرض
ایده لرلر : بری ساده فردلر آراسنده تأسس ایتمش لونجایکری ،
دیگری لونجایکری وجوده کتیردیکی بویوک سه ندیقار
بویوک لونجایکری .

بونلردن اکینجینک وظیفه سی اکثریا برنجینک ترک
ایتدیکی نقطه دن باشلار و بویله جه متقابلاً یکدیگری
اکمال ایده لرلر . هر ایکسینک سعینی شو ایکی موضوعه
ارجاع قابلدلر :

۱ — طوپراغک ایشله تیلیمه سی

۲ — قیر خلقکک اجتماعی ، اقتصادی ترقیسی

بزده بش کون اول ایلك دفعه طوپلایان «مقیملر درنگی»
سویله نن نظقلرینه نظراً اوتوز سنه اول فرانسه ده تشکل

بوایشه روسلر بردت ایتدیکلری حالده مسلمانلر ایکی دقت
ایتمه یه بورجیلدرلر . چونکه مسلمانلق نظرند «راقی»
و «سرخوشلق» یالکز اجتماعی و اقتصادی مسئله اولمایوب دین
جهتته ده تعلق ایتکده در .
بزله روسلردن هر معرفت آلمایه موفق اولمایوب ایشه کده
راقی ایچمه یی پک گوزهل تحصیل ایتک و گیتدیگجه بو یوله
ایلری گیدیورلر .
بوزهرک ، بومرضک نه درجه انسانی و جماعتی یاقوب بیقیدیغی
سویله مه به حاجت گورمییورلر . صاعلیغی خسته لفه ، قوی ضعه ،
زنگینلگی فقیرلکه ، ایفی ایشیزلکه ، عقل دیوانه لکه ، ادبی
آدبیزلکه جه ویردیگی هرگون هر یرده هر کسک گوزی
اوکنده بولونیور .

بو دوشمانه ، بومرضه قارشى مسلمانلرک آئنده کی سلاح
باشقاملتلرده یوقدر . بو سلاحک استعمال ایدیله دیگنه شاشیورلر ...
یچون ؟

— مسلمانلر راقی ایچمه یورلر ... یچون ؟

— شراب ، خمر حرام .

— راقی حلالدر ديه حکم ایدن کیمدر ؟

گچنلرده بر مجلسده بلده مرک علماسی حضورنده اورته یه
بویله برسؤال آتمش ایدک . اولان مذاکره لردن یکی بر شی
آکلاشیلما یوب هر گسجه معلوم اولانلر تکرار ایدیلدی .

— شرابک قطره سی حرام ایش .

-- راقی نك قطره سی حرام ده گیل ایش .

بویله جوابلر علمک نظریات جهتنه تعلیق ایده ر ؛ حیات
و دنیا و ملتک فائده سی ، ضرری نقطه سندن بونلر ایله اکتفا
ایدیلک اولماز .

اول زمانلرده اوزوم شیراسندن یاییلان خمر واردی ،
حرامیتی قطعاً اعلان بوویردی . صوگر راقی ، روم ، قونیاق ،
پورته ر ، بیرا و باشقه لری ایجاد ایدیلدی ؛ ایلریده احتمالکه
دها باشقه ایچکیلر ایجاد اولونه جقدر ... بونلرک
«حلال» اولدیغنه کیم حکم ایده بیلیر ؟ حلال اولدقلى حکم ایدیله .
مدیگی تقدیرده ایچمه یه کیم رخصت ویره بیلیر ؟

خمر مایه سنده بولونان زهیر یعنی (آلقول) ۱۵
درجه ده در . راقی نك زهیری ۴۵ درجه در روم و قونیاغک
۶۰ درجه ده در . برودوم راقی شرابدن اوچ مرتبه ، بر
بودوم قونیاق شرابدن درت مرتبه دهاا گوجلی ، دهاا زهیری ،
دهاا زیانی اولدیغی میدانددر .

بو حالده اشوب یگی ایجاد ایچکی ایچون قیاس و اجتهاد ایله
حکم ویرمک لازم کلیور .

— بوکا علمای عصرک گوجی ، قوی یتیمه یورلی ؟
بو قادارجق اولسون حق علملری یوقیدر ؟

خلقلری راقیدن ، سرخوشلقدن قورنارمق و میخانه لردن
آیرمق ایچون «خلق تیاترولری» ، «خلق قراخانه لری» ،

ایدن لونجایک پک بکزه ر . عینی وظیفه یی کورمک ایچین
میدانه آتیلور . بز صوک ایکی صافی ده فرانسیز لونجایکری
حقسده کی ایدیندکلری معلوماته بونطقک وعد ایتدیکی
شیلری قارشیاشدیرمایان اوقویچیلریمزه ترک ایتک ایچین
بعض یرلری آلاچغز . ساده مهم بر جریانده دلالت ایتدیکی
ایچین اجتماعده همان بر فرقه تشکیل ایده بیله جک قادار ،
آلی یه یاقین مبعوثک بولوندیغی ده علاوه ایدیورلر . نقطه ده
اقتصادی حاکمیت ایچین مراجعت ایدیله جک ثروت
منبعلردن بحث ایدیلدکن صوگر ا دینیلیوردی که :

«... مملکتیمزک ثروت منبعلردن اک مهمی و اک فیضیلی
شبهه سزکه زراعتدر . هنوزابتدائی بر حالده بولونان تجارت
و صنعتلر مرک انکشافی ده ، خام ماده لرینی حاضر لایاچق
اولان زراعت تأمین ایده جکدر . آهالیمزک یوزده ده و قسانی
چیتجی ، دولت گلیرینک اوچده ایکسی ، چیتجی صیرتنه
یوکله دیلش ویرکیدر . مملکتیمز یینه بوکا ، چیتجی طوپراغی
اولماسنه رغماً اولادیغی بسله یه مه یور . هر سنه روسیه ، رومانی ،
بولغارستان و حتی آمریقادن اون میلیون لیرالق بوغدا ،
اون صاتین آلیورلر . ایتالیانک صوغانی ، روسیانک اوت
و صامانی ، مارسلیانک پاتالسی ، اسویجیره نک سودی ، بالقانلرک
یینزی ساده استانبوله ده گیل آنادولو ایچیرلرینه قادار
نفوذ ایدیور . حالبوکه بزم و قتیله دنیلاری بسله مش
طوپراقلریمز وار .» بز فی سیل الله زراعتیمزک ترقیسنه و بو
خصوصده عموم ملت افرادینه یول کوستر مکه چالیشاجغز .»

فائز

تورک غزله لرینه :

راقی ، وودقا حرامی ؟ [۱]

بوگون روسیه ده حکومت ، جماعت و مطبوعات راقی بلاسندن
قورتولنی چاره لرینی آرامق ایله مشغول بولونیورلر . راقی دکانلرینی
آزالتی ، قاپاتیق ایله اوغراشیورلر . هرگون شهرلرده و کویلرده
مجلسلر عقد ایدیور و ویریلان قرارلرعلی حکومت گونده دیلیور .
میخانه لر قاپاندیریور . غزته اوقویان مسلمانلرک بوندن خبرلری
و بومسئله دایر دوشونجه لری ، فکیرلری و بلکه تشبیلری ده
اولسه گر کدر .

[*] «وودقا» روسیاده الکجوق ایچیلن بر نوع راقیدر .